

Asia: VN/11423/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaiksi

Taustatiedot

Vastaajatahon virallinen nimi

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Vesa-Pekka Tervo

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Vesa-Pekka Tervo, Suomen Kuntaliitto ry, +358 40 719 7150, Vesa-Pekka.Tervo@kuntaliitto.fi

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko lain soveltaminen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa oleviin tahoihin riittävä (1 §, 4 § 1 kohta)?

Ei kaikilta osin

2. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palveluntuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (1 §, 4 § 2 kohta)?

Kyllä

3. Parantavatko palveluntuottajalle ja toiminnalle asetetut edellytykset asiakas- ja potilasturvallisuutta (2 luku, 16 §)?

Kyllä

4. Vähentääkö palveluntuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (16 §, 21 §)?

Kyllä

5. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (4 § 6 kohta, 22 §)?

Kyllä pääosin

6. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (4 § 6 kohta, 22 §)?

Kyllä

7. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

Ei kantaa

8. Onko palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvontaa koskevat säännökset riittävät (4 luku)?

Ei kaikilta osin

9. Ovatko valvontaviranomaisen keinot riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (5 luku)?

Ei kaikilta osin

10. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaista?

Pelastustoimea koskee pelastustoimen järjestämislakiin (613/2021) kirjoitettu vaatimus omavalvonnan järjestämisestä. Hyvinvointialueella käytetään omavalvontaa sosiaali- ja terveystoimessa ja pelastustoimessa ja siksi käytänteiden yhteensopivuus ja toisaalta päällekkäisyyksien välttäminen ovat hyvinvointialueen näkökulmasta perusteltuja tavoitteita molempia hallinnonaloja koskien. Seuraavassa pelastuslaitosten yleiset huomiot lakiluonnoksesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaissa säädettäisiin sosiaali- ja terveystoimien järjestäjien, valtion ja hyvinvointialueen valvonnasta sekä yksityisten ja julkisten palveluntuottajien toimintaedellytyksistä, rekisteröinnistä, omavalvonnasta ja viranomaisvalvonnasta.

Pelastuslaitokset katsovat, että yksityisten ja julkisten palveluntuottajien asettaminen toiminnan vaatimusten näkökulmasta samalla tasolle on erittäin tärkeä periaatteellinen linjaus, jolla osaltaan voidaan varmistaa yhdenvertaiset palvelut tuottajatahosta riippumatta. Pelastuslaitosten toteuttamassa valvontatoiminnassa on esille tullut eroja julkisen ja yksityisen sosiaali- ja terveystoimien palvelutuotannon yksiköiden välillä. Ero yksityisen palvelutuotannon eduksi on ollut suurimmillaan tilanteissa, joissa yksityinen toiminnanharjoittaja kaikissa toimintayksiköissään on hyödyntänyt kansainvälisiä laatustandardeja palvelujensa laadun hallinnassa. Standardien hyödyntäminen edistää parhaimmillaan palveluiden laadun ja toiminnan jatkuvaa parantamista vastaavalla tavalla kuin omavalvontamallien hyödyntäminen jatkossa palveluntuottajasta riippumatta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon omavalvonnan perinne nojaa voimakkaasti ulkoisen palvelutuotannon valvonnan perinteeseen. Pelastuslaitokset esittävät, että luonnoksessa tulisi esitettyä voimakkaammin painottaa omavalvonnan hyödyntämistä myös hyvinvointialueiden oman palvelutuotannon laadunhallinnan välineenä.

Pelastuslaitokset katsovat, että omavalvonta tulisi määrittää ja nähdä laillisuusvalvonnasta riippumattomana palveluiden tuottajatasolla toteutettavana palveluiden laadun hallinnan ja laadun kehittämisen välineenä. Tästä näkökulmasta on merkityksellistä, että omavalvontaa ja palveluntuottajaan ulkopuolelta kohdistuvaa yksityiskohtaisesti ohjattua valvontaa tai laillisuusvalvontaa ei sekoiteta toisiinsa missään yhteydessä. Omavalvontaa siis ei, sen perusluonteen vuoksi, tule ensisijaisesti alistaa organisaation ulkopuolisen valvonnan tietolähteeksi, jolloin sen määritykset annettaisiin organisaation ulkopuolelta. Omavalvonnan tulokset ja seuranta on laillisuusvalvontaa suorittavien toimijoiden tietolähteinä, mutta kuten todettua, motivaatiopohja omavalvonnan toteuttamiselle on organisaation itsesyntyistä tahtoa tuottaa mahdollisimman korkeatasoisia ja asetetut laatuvaatimukset täyttäviä palveluita. Omavalvonnan avulla palveluntuottaja voi tehokkaasti reflektoida palvelujensa laatuvaatimusten täyttymistä. Esityksen omavalvontaa koskevien sisältöjen tulisi nykyistä enemmän ohjata kohti tätä palveluntuottajien itsereflektiota ja omaehtoista toiminnan jatkuvaa parantamista.

Seuraavassa pelastuslaitosten yksityiskohtaiset huomiot lakiluonnoksesta.

23 § Palvelunjärjestäjän omavalvonta

Pelastuslaitokset esittävät muutettavaksi muotoon: Palvelunjärjestäjän omavalvonnan tulisi tukea prosessien ja palvelujen asiakas- ja potilasturvallisuutta edistävien toimintatapojen lisäksi myös asiakaslähtöistä palveluiden johtamista ja ohjausta sekä riski- ja tietoperusteista toiminnan suunnittelua palvelukokonaisuuksina.

24 § Palvelunjärjestäjän ohjaus- ja valvontavelvollisuus

Pelastuslaitokset esittävät pohdittavaksi antaako muotoilu riittävän vahvan pohjan hyvinvointialueiden itse tuottamien palveluiden omavalvonnalle?

25 § Menettely omavalvonnassa ilmenneiden epäkohtien ja puutteiden johdosta

Pelastuslaitokset esittävät pykälää tarkennettavaksi siten, että pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, miten tulisi toimia, jos hyvinvointialueen omassa palvelutuotannossa ilmenisi epäkohtia tai puutteita.

26 § Omavalvontaohjelma

Pelastuslaitokset näkevät erittäin perusteltuna, että omavalvontaohjelmassa tulisi esittää menettelytavat, miten havaitut puutteellisuudet korjattaisiin ja että omavalvontaohjelma olisi strateginen ohjelma palvelunjärjestäjälle ja palveluntuottajalle.

Pelastuslaitokset pyytävät luonnokseen perusteita sille, miksi seurannassa tehdyt havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet olisi julkaistava juuri kolmen kuukauden välein julkisessa tietoverkossa.

Pelastuslaitokset esittävät pohdittavaksi, onko asiakkaiden ja omaisten kokemusten ja palautteiden seuraamista koskeva kirjaus liian yksityiskohtainen suunnitellulle asiakirjatasolle.

27 § Palveluntuottajan omavalvonta

Pelastuslaitokset esittävät tarkennettavaksi, että pykälä kattaa hyvinvointialueiden oman palvelutuotannon.

Lisäksi pelastuslaitokset esittävät tarkennettavaksi, että riskienhallinnalla ei viitattaisi ainoastaan palveluprosessien tasoiseen riskienhallintaan, sillä hyvinvointialueiden toiminnassa riskienhallinta liittyy useisiin eri toiminnan osa-alueisiin, joilla on vaikutusta palveluiden laatuun ja toiminnan turvallisuuteen.

29§ Ilmoitusvelvollisuus

Pelastuslaitokset esittävät, että yksityiskohtaisen tarkan ilmoitusmenettelyn määrittämisen sijasta tulisi lainsäädännöllä vaikuttaa siihen, että palveluiden järjestäjätaholla olisi velvollisuus kehittää ja parantaa poikkeamanhallinnan ilmoitusmenettelyä toiminnan laadun ja turvallisuuden parantamiseksi yleisesti (ei vain potilasturvallisuuden vaarantumisen tilanteissa).

Tervo Vesa-Pekka
Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto - Pelastuslaitosten
kumppanuusverkosto edustaa Suomen kaikkia 22 pelastuslaitosta.